

Pratarmė

Pirmame leidinio skyriuje „Edukacinių tyrimų metodologija“ visų pirma siekiama aptarti itin aktualias disertacinio tyrimo problemas. Iš jų daugiausiai dėmesio skiriama edukacinio tyrimo rezultatų mokslinio naujumo ir teorinio reikšmingumo, kaip esminių tyrimui keliamų reikalavimų, metodologiniam pagrįstumui atskleisti. Šiuo tikslu apibūdinamos observacinių (kiekybinių, kokybinių) ir intervencinių (eksperimento, projekto) švietimo bei ugdymo tyrimo strategijų įgyvendinimo galimybės. Pabrėžiama, kad edukacinio tyrimo metodologijos turinys turėtų implikuoti ir mokymą pasirinktos problemos sprendimo pagrindu įgyvendinti trinare metodologine sistema, susidedančia iš intervencinės, kokybinės ir kiekybinės strategijų taikymo. Vadinas, edukacinis tyrimas neturėtų ribotis tik tiriamo reiškinių būklės diagnozavimu, bet ir apimti ugdymo proceso kūrybinę intervenciją. Šalia to šiame skyriuje pristatomas atvejo tyrimas kaip viena iš edukologijos mokslo tyrimų metodologinių alternatyvų. Panaudojant konkrečius disertacinio tyrimo duomenis, pristatomas etnografinis atvejo tyrimo dizainas, aiškiai pagrindžiantis tokią tyrimo perspektyvą ir esminius jo etapus. Taip pat čia nagrinėjamos ir edukologiniuose moksluose dažniausiai pasitaikančios statistinių metodų taikymo klaidos ir netikslumai. Naudinga, kad, pasitelkus korektiško statistinio tyrimo pavyzdžius, pateikiamos konkrečios rekomendacijos, kaip būtų galima išvengti šių klaidų.

Antrasis skyrius „Globalumas ir vertybės“ skiriamas dvasinių vertybių tyrimo ir ugdymo problemoms, išskylančioms intensyvios globalizacijos iššūkių kontekste, aptarti. Remiantis empirinių tyrimų duomenimis, siekiama atskleisti skirtingo amžiaus paauglių, būsimų ir esamų mokytojų vertybinių orientacijų sklaidos ir kaitos ypatybes. Atsižvelgus į longitudinių tyrimų rezultatus, pirmiausia išryškinamos dabartinių paauglių, besimokančių VII–IX klasėse, požiūrio į dvasines vertybes kaitos tendencijos, įvykusios per 10–11 metų. Kartu pateikiami ir paauglių – vidurinių mokyklų X–XI klasių ir gimnazijų II–III klasių mokinių – emocijų išgyvenimų pokyčiai ir jų priklausomumas nuo mokinių lyties ir mokyklos tipo. Kartu pristatoma užsienio kalbas (anglų, vokiečių, prancūzų) besimokančių studentų ir tų pačių užsienio kalbų mokytojų / dėstytojų dorinių nuostatų kognityvinio – prasmio lygmens tyrimo rezultatai. Remiantis lyginamąja analize akivaizdžiai parodoma, kurias dorovines vertybes, sudarančias dorinės nuostatos turinį, būsimi ir esami užsienio kalbų mokytojai linkę pripažinti ir kuo pagrįsti šių vertybių svarbumo pripažinimą. Šiame skyriuje taip pat duodama vertingos informacijos apie mokymąsi, kaip reikšmingą vertybių ugdymo veiksni, lemiantį ugdytinio vertybių internalizacijos pobūdį ir lygmenį. Verta pažymėti, kad mokymas(sis) čia interpretuojamas kaip kognityvinis, emocinis ir socialinis procesas, o jo aksiologinių tikslų įgyvendinimo efektyvumas siejamas su mokymo kokybe.

Trečiame skyriuje „Ugdymo proceso kaita“ analizuojama ugdymo proceso kaitos problematika, pirmiausia sutelkiant dėmesį į produktyvų mokymąsi kaip pedagoginės sistemos bendrojo lavinimo mokyklose kaitos akstiną. Taip apibrėžus produktyvaus mokymosi paskirtį, aptariama ne tik metodologinė jo prieiga, atskleidžiama kilties ir sklaidos istorija, bet ir pateikiama Lietuvoje parengto produktyvaus mokymosi modelio tikslas ir uždaviniai bei modeliuojamos jų įgyvendinimo prielaidos bendrojo lavinimo sistemoje. Pateikiama lietuvių kalbos ir literatūros dalyko samprata, analizuojama vidurinio ugdymo kaitos diskurse. Dėmesys čia ypač kreipiamas į nacionalinių programų – Vidurinio ugdymo bendrosios programos ir Brandos egzaminų programos, taip pat ir egzaminų užduočių analizę. Daroma išvada, kad literatūrinio ugdymo procese būtina derinti teksto interpretaciją ir tradicinę literatūros analizę, galinčią užtikrinti kultūros, literatūros paveldo perimamumą. Taip pat pristatoma lyginamoji informacija apie Baltijos ir Šiaurės (Skandinavijos) šalių

matematikos mokytojų nuostatas, susijusias pasitenkinimu darbu, mokymu, matematikos dalyku ir matematikos didaktika. Teigiama, kad gilesnis šių nuostatų pažinimas galėtų tapti akstinu reformuojant tiek ugdymo turinį, tiek mokytojų rengimo sistemas. Šiame skyriuje rašoma ir apie dialogą ir jo ugdomąją galią socialinio darbo profesiniams santykiams postmodernioje visuomenėje. Dialogas kaip ugdomasis susitikimas analizuojamas filosofiniu, sociologiniu ir edukologiniu aspektu.

Kronikoje suaktualinamos kai kurios mintys apie žmogaus ugdymo mokslo sistemą, 150 metų jubiliejaus proga rašoma apie G. Petkevičaitę-Bitę kaip lietuvių tautos mokytoją ir auklėtoją. Pristatoma mokslinės monografijos apie neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimą ir pripažinimą universitete, taip pat apie ideologizuotas švietimo teritorijas, dalijamasi išpūdžiais sugrįžus iš mokslinių seminarų. „Acta paedagogica Vilnensia“ 20-ties metų leidybinės sukakties proga pasidalijama mintimis apie šio žurnalo paskirtį, pasiekimus ir perspektyvas.

Žurnalo vyr. redaktorė
Vanda Aramavičiūtė